

Podstawy PHP

Dzień III

v.1.2

Plan zajęć

- Zmienne superglobalne
- Przekazywanie informacji między stronami
- Dołączanie zewnętrznych plików z kodem
- Instalowanie bibliotek za pomocą Composer

Zmienne superglobalne

Zmienne superglobalne

- PHP udostępnia zestaw zmiennych predefiniowanych, które są dostępne z każdego miejsca w skrypcie.
- Zajmiemy się zmiennymi z tablicy **\$_SERVER**, o reszcie powiemy w dalszej części kursu przy omawianiu formularzy i przekazywaniu informacji pomiędzy stronami.

Wszystkie zmienne superglobalne znajdują się w tablicach asocjacyjnych:

- **\$_SERVER** – informacje o środowisku i serwerze na jakim wykonywany jest skrypt,
- **\$_GET** – zmienne **HTTP GET**,
- **\$_POST** – zmienne **HTTP POST**,
- **\$_FILES** – zmienne **HTTP FILES** odpowiedzialne za przesyłanie plików,
- **\$_COOKIE** – zmienne odpowiedzialne za pliki ciasteczek,
- **\$_SESSION** – zmienne sesyjne,
- **\$_REQUEST** – połączenie tablic **\$_GET**, **\$_POST** i **\$_COOKIE**
- **\$_ENV** – zmienne środowiskowe.

Zmienne superglobalne

Wybrane przydatne zmienne:

- **\$_SERVER['HTTP_REFERER']** – adres URL strony, z której użytkownik trafił na aktualnie wyświetlaną stronę.
- **\$_SERVER['REMOTE_ADDR']** – adres IP użytkownika.
- **\$_SERVER['REQUEST_URI']** – część aktualnego adresu URL (bez protokołu i domeny).
- **\$_SERVER['HTTP_USER_AGENT']** – informacje o systemie operacyjnym i przeglądarce użytkownika.

Zmienne superglobalne dotyczące środowiska i serwera, na którym wykonywany jest skrypt, można wyświetlić za pomocą polecenia:

```
var_dump($_SERVER);
```

Zmienne superglobalne

Najważniejsza informacja znajdująca się w tablicy **\$_SERVER** to informacją jaką metodą użytkownik wszedł na naszą stronę. Informacja o tym znajduje się w **\$_SERVER['REQUEST_METHOD']**

Na razie powinny was interesować dwie wartości które mogą się znajdować w tej zmiennej:

- **POST** – na stronę weszliśmy przekazując dane typu POST,
- **GET** – na stronę weszliśmy przekazując dane typu GET.

Zwracane dane są typu **string** (napisy)

```
if($_SERVER['REQUEST_METHOD'] === 'POST'){  
    ...  
}
```

Weszliśmy na stronę przesyłając dane POST (formularz).

```
if($_SERVER['REQUEST_METHOD'] === 'GET'){  
    ...  
}
```

Weszliśmy na stronę przesyłając dane GET (formularz lub dane w linku).

**Przekazywanie
informacji
między stronami**

Przekazywanie informacji między stronami

- Skrypty, które do tej pory pisaliśmy, nie potrafiły komunikować się między sobą.
- W PHP dostępnych jest kilka mechanizmów przekazywania informacji między skryptami:
 - dołączanie parametrów do hiperłączy (metoda **GET**),
 - formularze (metoda **GET** i **POST**),
 - sesje (tablica **\$_SESSION**),
 - ciasteczka (tablica **\$_COOKIE**).

Przesyłanie danych – walidacja

Podczas przesyłania danych pomiędzy stronami zawsze będziemy musieli:

- Dowiedzieć się jaką metodą wchodzimy na stronę. Służy do tego zmienna superglobalna **\$_SERVER['REQUEST_METHOD']** (na razie będzie tam napis POST albo GET).
- Czy przesłaliśmy sobie odpowiednie dane. Do tego służy funkcja **isset(\$variableToCheck)**. Funkcja ta przyjmuje jako argument zmienną i zwraca wartość logiczną **TRUE** w przypadku kiedy zmienna jest nastawiona (istnieje i nie jest nastawiona na **NULL**)
- Usunąć z przesłanych danych spacje znajdujące się na początku i na końcu. Uczynimy to dzięki funkcji **trim(\$string)**. Funkcja ta przyjmuje napis i zwraca ten sam napis ale z usuniętymi spacjami z początku i końca.
- Sprawdzić długość przekazanych napisów. To możemy uczynić dzięki funkcji **strlen(\$string)**. Funkcja ta przyjmuje napis i zwraca jego długość.

Przesyłanie za pomocą GET

Najprostszym sposobem przesyłania danych jest przesłanie za pomocą **GET**.

Jest to metoda w której wartości naszych zmiennych są ukryte w adresie url.

Na końcu adresu dodajemy znak ?. Za nim wpisujemy zmienne które chcemy przekazać w formacie:

<nazwa zmiennej>=<wartość zmiennej>

Kolejne zmienne łączymy ze sobą znakiem &

Link który przesyła do strony o nazwie strona2.php

``

Znak rozdzielający przesyłane zmienne

Znak który rozpoczyna informacje o przesyłanych zmiennych

Przesyłamy zmienną foo o wartości 32

Przesyłamy zmienną bar o wartości Some_text

Generowanie linków z danymi GET

Generowanie linków

Generowanie linków które trzymają w sobie dane GET jest bardzo proste. Wystarczy że w atrybut **href** naszego tagu **<a>** dodamy wartości które przechowujemy w jakiejś zmiennej.

Możemy zrobić to za pomocą np. pętli i tablicy:

showNamesLink.php:

```
<?php
```

```
$namesArray = array('Jan', 'Adam', 'Piotr');
```

```
foreach($namesArray as $name) {
```

```
    echo("<a href='getNames.php?userName=$name'>Link do strony $name</a>");
```

```
}
```

```
?>
```

Pętla która przejdzie nam po wszystkich elementach tablicy **\$namesArray**

Wyświetlamy na ekranie link który poprowadzi nas do innej strony przesyłając jej dane **GET**

Odbieranie parametrów GET

Odbieranie danych GET

Wszystkie dane które przesyłamy metodą GET znajdują się w zmiennej superglobalnej `$_GET`.
Wartość zmiennej znajduje się pod takim samym kluczem jak nazwa która znajduje się w adresie.

Żeby poprawnie odebrać dane przesłane metodą **GET** należy zawsze:

- Sprawdzić jaką metodą użytkownik wszedł na stronę,
- Sprawdzić czy zmienne o podanej nazwie zostały przesłane,
- Odczytać odpowiednie komórki z zmiennej superglobalnej **`$_GET`**

Odbieranie parametrów GET

Odbieranie danych GET

getNames.php

<?php

```
if($_SERVER['REQUEST_METHOD'] === 'GET'){
```

```
    if(isset($_GET['name']) === true){
```

```
        echo('Witaj na stronie 2. Metodą Get przesłałeś imię:' . $_GET['name']);
```

```
    }
```

```
    else{
```

```
        echo('Witaj na stronie 2. Metodą Get nie zostały przekazane dane pod kluczem name');
```

```
    }
```

```
}
```

?>

Sprawdzamy czy weszliśmy na stronę metodą GET

Sprawdzamy czy zostały przekazane odpowiednie informacje

Używamy przesłanych informacji

Czas na zadania

- Przeróbcie ćwiczenia z części A z katalogu „Przesyłanie danych”.

Formularze

- Formularze dają większe możliwości niż **GET** w przekazywaniu informacji między stronami.
 - Element **HTML** odpowiedzialny za tworzenie formularza (**<form>**) oraz elementy tworzące poszczególne jego pola (**<input>**, **<select>**, **<textarea>** itd.) już poznaliśmy na kursie.
 - Formularze mogą przekazywać dane metodą **GET** lub **POST**.
- Metoda **GET** przekazuje wartości pól formularza za pomocą adresu **URL** – są one widoczne w pasku adresu przeglądarki (jest to mniej bezpieczna opcja).
 - Metoda **POST** do przekazywania parametrów wykorzystuje nagłówek zapytania, jej parametry nie są widoczne w adresie **URL**. Jest to bezpieczniejsza i częściej używana opcja do przekazywania danych wysłanych formularzem.

Formularze - tworzenie

- Teraz zajmiemy się odbieraniem elementów i sprawdzaniem wartości, które użytkownik wpisał do formularza.
- Adres skryptu, do którego mają być wysłane dane z formularza, definiujemy w atrybucie **action**.
- Metodę wysłania parametrów definiujemy w atrybucie **method**.

```
<form action="form.php" method="POST">  
...  
</form>
```

Do jakiej strony
prześle nas formularz

Jaką metodą zostaną
przesłane dane (mamy do
wyboru **POST** albo **GET**)

Formularze – pola

Następnie musimy wpisać do formularza pola w które użytkownik będzie mógł wpisywać dane.

Najważniejszy z poziomu back endu jest atrybut **name** który musi się znaleźć w każdym z inputów.

Określa on pod jakim kluczem będzie znajdowała się wartość z danego inputa po przesłaniu danych.

```
<label>  
  Imię:  
  <input type="text" name="userName">  
</label>
```

```
<label>  
  Nazwisko:  
  <input type="text" name="userSurname">  
</label>
```

Ważne jest żeby nigdy nie zapomnieć o atrybucie **name**

Formularze – pole submit

Na końcu formularze musi znajdować się specjalny **input** o typie **submit**. Dzięki niemu użytkownik będzie mógł wysłać przygotowany formularz.

```
<label>  
  <input type="submit">Wyślij</input>  
</label>
```

Odbieranie parametrów POST

Odbieranie danych POST

Wszystkie dane które przesyłamy metodą POST znajdują się w zmiennej superglobalnej `$_POST`. Wartość zmiennej znajduje się pod takim samym kluczem jak atrybut **name** danego pola formularza.

Jeżeli dwa pola będą miały taką samą wartość atrybutu **name**, to będziemy w stanie odebrać dane tylko z jednego z nich.

Żeby poprawnie odebrać dane przesłane metodą **POST** należy zawsze:

- Sprawdzić jaką metodą użytkownik wszedł na stronę,
- Sprawdzić czy zmienne o podanej nazwie zostały przesłane,
- Odczytać odpowiednie komórki z zmiennej superglobalnej **\$_POST**, usunąć im białe znaki z początku i końca i ewentualnie sprawdzić ich długość

Odbieranie parametrów POST

Odbieranie danych POST

getNames.php

<?php

```
if($_SERVER['REQUEST_METHOD'] === 'POST'){  
    $name = "";  
    $surname = "";  
  
    if(isset($_POST['name']) === true && strlen(trim($_POST['name'])) > 5){  
        $name = trim($_POST['name']);  
    }  
    else{  
        echo( 'Brak przekazanych danych albo złe dane (imię musi mieć co najmniej 5 znaków)');  
    }  
}
```

?>

Sprawdzamy czy weszliśmy na stronę metodą POST

Sprawdzamy czy zostały przekazane odpowiednie informacje

Używamy przesłanych informacji

Formularze – pola typu select

Jeżeli chcemy stworzyć na stronie a potem obsłużyć pole typu **select** powinniśmy dodać atrybut **name** tylko do tagu **<select>**.

Następnie atrybut **value** dodajemy do wszystkich tagów **option** które są zagnieżdżone w naszym tagu **select**.

```
<label>
  <select name="gender">
    <option value="">Select...</option>
    <option value="M">Male</option>
    <option value="F">Female</option>
  </select>
</label>
```

Wartości pojawią się w
superglobalnej **\$_POST**
pod podanym tutaj
kluczem

Te wartości pojawią
się w superglobalnej
\$_POST

Formularze – pola typu select

Jeżeli chcemy dać możliwość wybrania kilku opcji w naszym selekcie to musimy do nazwy klucza którą wpisujemy w tagu **name** dodać **[]**.

Dzięki temu PHP będzie wiedziało że pod tym kluczem będzie znajdować się tablica z wszystkimi wybranymi wartościami.

Wartość znajdująca się pod kluczem zawsze będzie tablicą, nawet jeżeli zostanie zaznaczona tylko jedna odpowiedź.

```
<label>
  <select name="colors[]" multiple>
    <option value="">Select...</option>
    <option value="red">Czerwony</option>
    <option value="blue">Niebieski</option>
    <option value="green">Zielony</option>
    <option value="yellow">żółty</option>
  </select>
</label>
```

Dodatkowe nawiasy na końcu zmiennej oznaczają że dane będą w formie tablicy

Te wartości pojawią się w superglobalnej **\$_POST** jako wartości w tablicy

Formularze – pola typu checkbox

Podobnie musimy poradzić jeżeli chcemy w formularzu mieć kilka pól typu **checkbox** które będą ze sobą logicznie powiązane.

Należy wszystkim takim polom nadać taką samą nazwę (nie zapominając o nawiasach na końcu).

Dzięki temu wszystkie zaznaczone opcje będą w tablicy pod podanym kluczem.

Wszystkie pola mają takie same wartości w atrybucie **name**

<label>

Wybierz dodatki:

<input type="checkbox" name="topings[]" value="cheese">Dodatkowy ser

<input type="checkbox" name="topings[]" value="ham">Dodatkowa szynka

<input type="checkbox" name="topings[]" value="pineapple">Ananas

<input type="checkbox" name="topings[]" value="tomato">Pomidor

<input type="checkbox" name="topings[]" value="salami">Salami

</label>

Czas na zadania

- Przeróbcie ćwiczenia z części B z katalogu „Przesyłanie danych”.

Sesje

- Umożliwiają przekazywanie danych między stronami w łatwy sposób.
 - Zmienne są przechowywane po stronie serwera, u klienta trzymane jest tylko ID sesji.
 - ID jest zapisane w ciasteczku lub przekazywane przez URL.
 - Podobnie jak w przypadku ciasteczek, aby używać zmiennych sesyjnych przed rozpoczęciem sesji, do przeglądarki nie mogą być wysłane żadne inne dane.
- Po rozpoczęciu sesji funkcją **session_start()** PHP sprawdza, czy przypisano już ID sesji.
 - Jeśli tak, to odczytuje zmienne zarejestrowane w tej sesji.
 - Jeśli nie, generowany jest nowy, unikalny identyfikator sesji.

Sesje – zapis i odczyt zmiennych

- Zmienne sesyjne są przechowywane w tablicy superglobalnej **\$_SESSION**.
- Zmienne sesyjne rejestrujemy przez odwołanie się do tablicy **\$_SESSION** tak jak do zwykłej tablicy.
- Możemy usunąć zmienną sesyjną za pomocą funkcji **unset()**.
- Sesja kończy się w kilku przypadkach: zamknięciu przeglądarki, upływie maksymalnego czasu określanego przez serwer, albo braku komunikacji klient-serwer przez dłuższy czas.

`<?php`

`session_start();`

```
if(!isset($_SESSION['licznik'])) {  
    $_SESSION['licznik'] = 1;  
} else {  
    $_SESSION['licznik']++;  
}
```

`echo('liczba odświeżeń: ' . $_SESSION['licznik']);`
`?>`

Jeżeli korzystamy z sesji to zawsze musimy ją na początku uruchomić

Z sesji korzystamy jak z normalnej tablicy

Czas na zadania

- Przeróbcie ćwiczenia z części C z katalogu „Przesyłanie danych”.

Ciasteczka

Ciasteczka są to pliki przechowujące niewielkie ilości danych na komputerze oglądającego stronę.

Ciasteczka ustawione przez daną stronę dostępne są tylko dla niej i przez określony czas.

Umożliwiają przechowywanie informacji nawet po zamknięciu przeglądarki.

Ciasteczka przekazywane są za pomocą nagłówków HTTP. W związku z tym musimy zagwarantować że zostaną one wysłane zanim na stronie pojawi się jakakolwiek treść:

- Przed zapisaniem ciasteczka nie może być żadnego wywołania funkcji **echo** i pochodnych.
- Element otwierający tryb PHP musi być pierwszym znakiem w pliku – nie może być żadnych białych znaków (spacji, enterów).

Timestamp

Timestamp jest specjalnym sposobem zapisu czasu w informatyce.

Jest on zapisany jako ilość sekund od 1 stycznia 1970 roku.

Jest bardzo często używany do obliczania różnic w czasie (np. ile czasu dokładnie upłynie pomiędzy dwoma wydarzeniami).

W PHP mamy dwie funkcje zwracające **timestamp**:

- **time()** – zwraca ilość sekund od 1 stycznia 1970 roku.
- **microtime()** – zwraca ilość milisekund od 1 stycznia 1970 roku. Nie działa na wszystkich systemach.

Ciasteczka – tworzenie

Funkcja **setcookie()** służy do tworzenia i zapisywania ciasteczek. Jako parametry przyjmuje:

1. nazwę ciasteczka,2. jego wartość,3. czas wygaśnięcia (w formacie timestamp),4. ścieżkę, z której dostępne będzie ciasteczko (domyślnie ścieżka do skryptu, w którym ciasteczko zostało utworzone),5. domenę, z której dostępne będzie ciasteczko (domyślnie domena, pod którą znajduje się skrypt, w którym ciasteczko zostało utworzone),	6. sposób przesyłania – czy ciasteczko ma być przesyłane szyfrowanym połączeniem HTTPS,7. tylko HTTP – określa, czy ciasteczko ma być dostępne tylko przez protokół HTTP, Wymagany jest tylko pierwszy parametr (nazwa).

Jako że ciasteczka nie są trzymane na serwerze, tylko na komputerze klienta, pamiętajcie że będą one widoczne dopiero po odświeżeniu strony!

Ciasteczka – tworzenie

Jako że ciasteczka nie są trzymane na serwerze, tylko na komputerze klienta, pamiętajcie że będą one widoczne dopiero po odświeżeniu strony!

Ciasteczka – czas wygaśnięcia

- Czas, po jakim ciasteczko zostanie usunięte, musi być podany w formacie **timestamp**.
- Jeśli czas wygaśnięcia będzie wcześniejszy niż aktualny czas, ciasteczko zostanie usunięte.
- Jeśli czas wygaśnięcia będzie równy 0 (wartość domyślna), to ciasteczko będzie ważne tylko do zamknięcia przeglądarki.
- Do otrzymania dokładnego czasu w którym nasz skrypt został wywołany używamy funkcji **time()**

```
<?php  
setcookie('jezyk', 'en');
```

Ciasteczko wygaśnie za godzinę (3600 sekund)

```
setcookie('jezyk', 'en', time() + 3600);
```

Ciasteczko wygaśnie za dzień (24 godziny)

```
setcookie('jezyk', 'en', time() + 3600 * 24);  
?>
```


Ciasteczka – odczyt

- PHP automatycznie odczytuje ciasteczka i zamienia je na zmienne.
- Są one przechowywane w superglobalnej tablicy asocjacyjnej **\$_COOKIE**.
- Kluczami w tablicy **\$_COOKIE** są nazwy ciasteczek.

```
<?php
if( !isset($_COOKIE['jezyk']) ) {
    setcookie('jezyk', 'en', time() + 3600 * 24);
    echo('ciasteczko utworzone');
```

Jeżeli nie ma takiego ciasteczka to je utwórz

```
    }
    else {
        var_dump($_COOKIE['jezyk']);
    }
?>
```

Jeżeli istnieje takie ciasteczko to wyświetl jego wartość

Ciasteczka – usuwanie

Aby usunąć ciasteczko należy użyć funkcji **setcookie()**, podając czas wygaśnięcia wcześniejszy niż aktualny.

```
<?php
```

```
if(isset($_COOKIE['jezyk'])) {  
    setcookie('jezyk', 'en', time() - 3600);  
    echo('ciasteczko język usunięte<br>');
```

```
}  
?>
```

Jeżeli istnieje ciasteczko to je
usuń (nastaw czas życia na
wartość która już minęła)

Ciasteczka – przechowywanie tablic

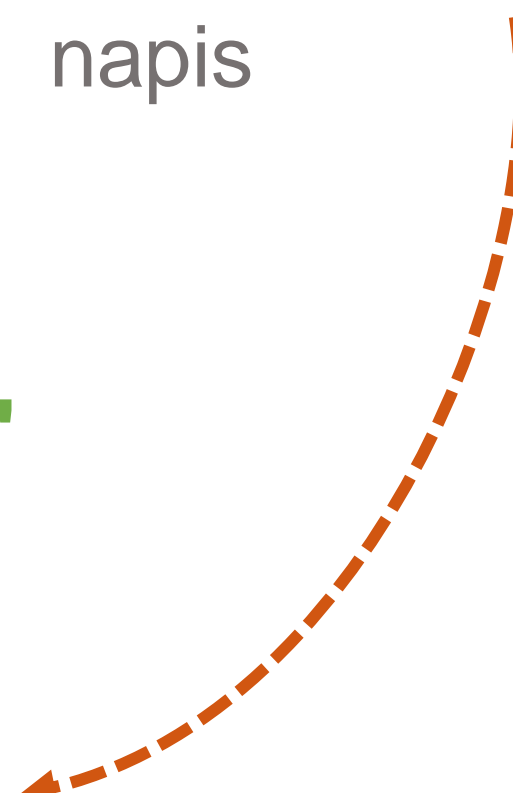
- Jeżeli chcemy w ciasteczku przechowywać tablicę, należy zamienić ją na ciąg znaków.
- Służy do tego funkcja **serialize()**.
- Odwrotnego procesu dokonuje funkcja **unserialize()**.

```
<?php
    $klient = array(
        'imię'    => 'Łukasz',
        'nazwisko' => 'Pokrzywa',
        'miasto'   => 'Warszawa'
    );

    if(!isset($_COOKIE['klient'])) {
        setcookie('klient', serialize($klient), time() + 3600 * 24);
        echo('ciasteczko utworzone');
    }

    if(isset($_COOKIE['klient'])) {
        var_dump($_COOKIE['klient']);
        var_dump(unserialize($_COOKIE['klient']));
    }
?>
```

Serializujemy dane –
zamieniamy w specjalny
napis

Odczytując dane musimy je
zamienić w tablicę

Czas na zadania

- Przeróbcie ćwiczenia z części D z katalogu „Przesyłanie danych”.

Dołączanie zewnętrznych plików z kodem

Dołączanie zewnętrznych plików z kodem

- Dobrą praktyką w każdym języku programowania jest zachowywanie modułowej struktury programu.
 - W uproszczonym przypadku taką modułowość możemy osiągnąć dzięki rozbiciu kodu programu na kilka plików.
 - W jednym pliku możemy trzymać np. funkcje, które przydadzą się nam w programie.
 - Plik taki dołączamy następnie do każdego pliku, w którym chcemy użyć funkcji – nie musimy definiować wtedy tych samych funkcji w każdym pliku z osobna.
- Dzięki takiemu rozwiązaniu unikniemy poprawiania definicji funkcji w każdym pliku osobno.
 - Wystarczy zmiana w jednym pliku, który dołączamy do wszystkich skryptów korzystających z funkcji.

include(), require()

W PHP istnieją dwie funkcje pozwalające dołączyć do kodu zawartość innego pliku także zawierającego kod PHP: **include()** i **require()**. Obie funkcje przyjmują jeden parametr – nazwę pliku, który ma być dołączony do kodu, może to być sama nazwa lub ścieżka do pliku.

Funkcja **require()** dołącza plik do kodu jeszcze przed parsowaniem, w każdym miejscu, gdzie znajduje się instrukcja **require**.

Z tego powodu nie nadaje się do dołączania plików, których nazwa pobierana jest ze zmiennej.

Jeśli użyliśmy instrukcji **require()**, ale okazało się, że dołączany plik nie istnieje, wtedy cały skrypt, do którego dołączamy plik, nie będzie wykonany.

Funkcja **include()** dołącza plik do kodu w trakcie działania naszego programu.

Z tego powodu można dynamicznie dołączać pliki (których nazwa jest trzymana w zmiennej).

Jeśli użyliśmy instrukcji **include()**, ale okazało się, że dołączany plik nie istnieje, wtedy skrypt będzie wykonywany dalej, ale wyświetli się nam ostrzeżenie..

require()

funkcje.php

```
<?php
function ObliczKosztDostawy($masa) {
    if($masa <= 5)
        return 8;
    else
        return $masa * 1.8;
}
?>
```

index.php

```
<?php
require('funkcje.php');

$masaProduktu = 16;
echo("koszt dostawy produktu o masie
    $masaProduktu kg wynosi ");
echo(ObliczKosztDostawy($masaProduktu) .
    " zł");
?>
```


include()

funkcje.php

```
<?php
function ObliczKosztDostawy($masa) {
    if($masa <= 5)
        return 8;
    else
        return $masa * 1.8;
}
?>
```

index.php

```
<?php
$fileName = 'funkcje.php';
include($fileName);

$masaProduktu = 16;
echo("Koszt dostawy produktu o masie
    $masaProduktu kg wynosi ");
echo(ObliczKosztDostawy($masaProduktu) .
    " zł ");
?>
```

include(), require() include once(), require once()

Obie funkcje dołączające kod występują też w dwóch wersjach. Z końcówką **_once** albo bez niej.

Funkcje z końcówką **_once** dołączają plik tylko raz. Jeżeli w naszym kodzie będzie próba dołączenia tego pliku jeszcze raz to nie zostanie on dołączony.

Przydatne jest to w chwili kiedy chcemy użyć pliku w którym mamy jakieś funkcje albo klasy (redefinicja funkcji albo klasy to błąd).

Funkcje bez końcówki **_once** dołączają plik za każdym razem kiedy zostaną wywołane.

Przydatne jest to w chwili w której mamy wyodrębniony sposób wyświetlania czegoś w osobnym pliku.

KONIEC